

3.

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK PROBLEMLERİ VE İSLAM İKTİSADININ ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÇALIŞTAYI

21 Aralık 2019 Cumartesi

III. TÜRKİYE’NİN EKONOMİK PROBLEMLERİ VE İSLAM İKTİSADININ ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÇALIŞTAYI

21 Aralık 2019 / Cumartesi
Altunizade Yerleşkesi-İstanbul

AÇILIŞ 09.00-09.30

Prof. Dr. İbrahim G. Yumuşak / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Bulut / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Osman Akyüz / TKBB Başkanı

I. OTURUM 09.30-11.00

Türkiye Ekonomisinde Enflasyon ve Sürdürülebilir Büyüme

Oturum Başkanı: *Prof. Dr. Mehmet Bulut* / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Osmanlıdan Türkiye Cumhuriyetine Enflasyonun Tarihi

Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Enflasyonun Büyüme Üzerindeki Etkileri ve Türkiye Örneği

Prof. Dr. Erdal Tanas Karagöl / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Enflasyon - Faiz İlişkisi ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Seyfettin Erdoğan / İstanbul Medeniyet Üniversitesi

II. OTURUM 11.30-13.00

İslam İktisadı Açısından Bankacılık ve Merkez Bankacılığı

Oturum Başkanı: *Prof. Dr. Sabri Orman* / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

İslam İktisadı Açısından Merkez Bankacılığı

Prof. Dr. Necdet Şensoy / İstanbul Ticaret Üniversitesi

Merkez Bankalarının Katılım Bankaları Üzerindeki İşlev ve Etkileri

Dr. Fatih Kazancı / Kuveyt Türk Katılım Bankası

İkili Bankacılık Sisteminde Banka Kredi Kanalı: İslami Bankalar Ne Kadar Duyarlı?

Prof. Dr. Ahmet F. Aysan / İstanbul Şehir Üniversitesi

III. OTURUM 14.30-16.00

Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve Yeni Modeller

Oturum Başkanı: *Prof. Dr. İbrahim G. Yumuşak / İstanbul S. Zaim Üniversitesi*

Global Perspektiften Rotatif Tasarruf ve Kredi Uygulaması: Kitle Fonlamasının Tasarrufa Dayalı Finans ile İhyası

Doç. Dr. Yusuf Dinç / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Girişim Sermayesi Modelinin Katılım Bankacılığına Adaptasyonu

Dr. Zafer Demir / Türk Eximbank A.Ş.

Vekâlet Yönteminin Türkiye’de Uygulanabilirliği

Dr. Kürşat Öztürk / Türkiye Finans Katılım Bankası

IV. OTURUM 16.30-17.30

Türkiye Ekonomisi için İslami Finans Politika Önerileri

Oturum Başkanı: *Prof. Dr. Arif Ersoy / İstanbul S. Zaim Üniversitesi*

Türkiye’de İslami Finansın Kurumsallaşması

Prof. Dr. Turan Erol / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Zekâtın Kurumsallaşması ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Mahmut Bilen / Sakarya Üniversitesi

Türkiye’de İslami Finansın Gelişiminde Mevzuatın Yeri ve Önemi

Prof. Dr. Servet Bayındır / İstanbul Üniversitesi

I. OTURUM 09.30-11.00

Türkiye Ekonomisinde Enflasyon ve Sürdürülebilir Büyüme

Oturum Başkanı: *Prof. Dr. Mehmet Bulut* / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Osmanlıdan Türkiye Cumhuriyetine Enflasyonun Tarihi

Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Enflasyonun Büyüme Üzerindeki Etkileri ve Türkiye Örneği

Prof. Dr. Erdal Tanas Karagöl / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Enflasyon - Faiz İlişkisi ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Seyfettin Erdoğan / İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet BULUT

1970 yılında Çanakkale’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Çanakkale’de tamamladı. Dokuz Eylül Üniversitesi’nden İktisat alanında 1992’de lisans ve 1994’te yüksek lisans derecelerini aldı. 1994-1996 yılları arasında Ankara ve İstanbul’da iki farklı Üniversitede ayrı ayrı doktora derslerini bitirip “yeterlilik” sınavlarını da başarıyla tamamladıktan sonra çalışmayı planladığı konudan dolayı Hollanda’da

doktora yapmaya karar verdi. Ekonomi Tarihi alanında 1998 yılında Posthumus Enstitüsü’nden ikinci yüksek lisans ve 2000 yılında da Utrecht Üniversitesi’nden doktora derecelerini aldı. Başkent Üniversitesi’nde 2001 yılında Yardımcı Doçent, 2003’te Doçent ve 2008 yılında Profesör oldu. İlgili Üniversitede, Öğretim üyeliği, İktisat Bölüm Başkanlığı, Fakülte Kurulu ve Fakülte Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerinde bulundu. 2011 yılında Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi kurucu Dekanı ve Rektör Yardımcısı oldu, 2012 yılında YÖK Üyeliği’ne atandı. Ereğli Demir Çelik Fabrikaları A.Ş. (ERDEMİR), İskenderun Demir Çelik Fabrikaları A.Ş. (İSDEMİR), Sollac Ambalaj A.Ş., Erenko Mühendislik A.Ş. Erdemir Romanya A.Ş., Yarımca Porselen A.Ş gibi kamu ve özel kurumlarda Yönetim Kurulu Üyeliği; TT NET A.Ş. ve AVEA A.Ş gibi şirketlerde Denetim Kurulu görevlerinde bulundu. Uzun dönem (long term-longue durée) ekonomik kalkınma ve gelişme, ülkeler arası ekonomik farklılıkların nedenleri ve performans karşılaştırmaları, uluslararası ekonomi politik, Osmanlı-Avrupa-Atlantik Ekonomik İlişkileri, İktisat Tarihi, İktisadi Düşünce ve Kurumlarla ilgili alanlarda çalışmaktadır. Bulgarca, Arapça, Felemenkçe, İngilizce bilen ve İstanbul S. Zaim Üniversitesi Rektörü olan Bulut evli ve üç çocuk babasıdır.

Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Siyasî İlimler ve Maliye Bölümü (1975) ve İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü (1976) lisans programlarından mezun olan A. Tabakoğlu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde İktisat alanındaki doktorasını 1981 yılında tamamlamıştır. 1979 yılında İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi,

Ticarî Bilimler Fakültesi'ne asistan olarak göreve başlayan Tabakoğlu, 1982 yılında Marmara Üniversitesi, İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi, İktisat Teorisi ve İktisat Tarihi anabilim dalında Yardımcı Doçent, 1986 yılında Doçent ve 1993 yılında Profesör unvanını alan Tabakoğlu uzun bir süre Marmara Üniversitesi Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırma Enstitüsü'nde yöneticilik yapmış ve bu alandaki lisansüstü akademik çalışmaları yürütmüştür. Bunların dışında İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Araştırmaları Merkezi Çalışma Heyeti Başkanı (1995-2000), Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi, İktisat Tarihi Anabilim Dalı Başkanı, (2012-2019) ve Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi, İktisat Bölüm Başkanı (2013-Aralık 2014) olarak idari görevleri yürütmüştür. Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu'nun 3'ü uluslararası hakemli dergilerde makale ve 11'i uluslararası kongrelerde sunulmuş bildiri olmak üzere toplam 14 uluslararası yayını, 9 adet ulusal kitap, 3 adet kitap bölümü, 13 adet hakemli dergide makale ve 19 adet bildiri olmak üzere toplam 44 adet ulusal yayını mevcuttur. Ayrıca 9 adet ansiklopedi maddesi ve diğer yayını, bir adet editörlüğünü yaptığı kitap ve projesi bulunmaktadır. İstanbul S. Zaim Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi İslam Ekonomisi ve Finansı bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Osmanlıdan Türkiye Cumhuriyetine Enflasyonun Tarihi

Osmanlı Devleti para ve maden hareketlerinin yoğun olduğu bir bölgede kurulmuş ve genişlemiştir. Osmanlı tarihi boyunca 19. yüzyıla kadar benimsenen madeni para rejimi enflasyonist eğilimleri genel olarak engellemiştir; zira sağlam temeller üzerine kurulmuş madeni para rejimlerinde enflasyona pek rastlanmaz. Bu açıdan fiyat devriminin kısmen

abartıldığı da söylenebilir. 1326-1730 yılları arasında Osmanlı akçesinin değer kaybının 2/1000 olması da bu durumu açıklamaktadır. 19. Yüzyıla gelindiğinde ise enflasyon hareketlerinin II. Mahmud döneminde iç fiyatlarla dış fiyatların eşitlenmesiyle belirgin olarak ortaya çıkmaya başladığı görülebilir. 1840'dan itibaren kâğıt paranın ortaya çıkışı ile enflasyonist eğilimler oluşsa da madeni paraya dönüş ile birlikte büyük oranda ortadan kalkmıştır. Cumhuriyet döneminin başlarından 1958 yılına kadar enflasyonist eğilimler yine ortaya çıkmış ve müteakiben söz konusu yılda devalüasyon gerçekleşmiştir. 1970'lerin başında da benzerine rastlayabileceğimiz bir devalüasyon söz konusu olmuştur. Her iki devalüasyon sonrasında darbe veya muhtıra gibi ülke gündemini etkileyen önemli müdahaleler gerçekleşmiştir. Ayrıca boşanma gibi bir çok ailevi ve sosyal problemin de tetikleyicisi olmuştur. 1980'lere geldiğinde ise 24 Ocak kararlarından sonra enflasyonist eğilimlerin tekrar ortaya çıkması, 1990'ların başında yaşanan iktisadi krizin etkisiyle fiyatlar genel seviyesindeki olağanüstü artışlar gibi vakıalar Türkiye'nin enflasyon açısından tarihi serüveni için önemli noktaları teşkil etmektedir. İslam iktisadının bu açıdan tavrı incelendiğinde madeni para sisteminin veya endekslenmiş para sisteminin kullanılması enflasyonist eğilimler için önemli bir çözüm niteliğinde olabilir. Zira İslam iktisadında enflasyonun elimine edilmesi esastır. Buna ek olarak, İslam iktisadı adil gelir dağılımını önemser ki bu da adaletsiz gelir dağılımı sonucunda talep esnekliğinin düşük olması ve dolayısıyla enflasyonun oluşmasını engelleyebilecek diğer bir mekanizmayı teşkil etmektedir. Özet olarak bu tebliğde Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne enflasyonun tarihi serüvenine değinilecek ve enflasyonist eğilimlere sebep olan sorunlara İslam iktisadı açısından çözüm önerileri sunulacaktır.

Prof. Dr. Erdal Tanas KARAGÖL

Prof. Dr. Erdal Tanas Karagöl, Lisans eğitimini 1992 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde dereceyle bitirerek tamamladı. 1994 yılında devlet bursu kazanarak gittiği Amerika Birleşik Devletleri'nde Connecticut Üniversitesi'nden Ekonomi dalında Yüksek Lisans derecesini aldı. Doktora eğitimini 2002 yılında İngiltere'de York Üniversitesi'nde tamamladı. Balıkesir Üniversitesi ve Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaya

başladı. Bu görevinde 2003 yılında Yardımcı Doçent, 2005 yılında Doçent ve 2011 yılında Profesör oldu. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Ekonomi Direktörlüğü yaptı. Çok sayıda akademik çalışmalarının yanı sıra Türk medyasında ekonomik konulara ilişkin köşe yazıları kaleme almakta.

Enflasyonun Büyüme Üzerindeki Etkileri ve Türkiye Örneği

Enflasyonun ekonomik büyüme üzerinde yaptığı etki dönemlere göre farklılıklar göstermekle birlikte enflasyonun ekonomik büyümeyi bazen olumlu bazen de olumsuz yönde etkilediğini gösteren birçok çalışma mevcuttur.

Türkiye'de enflasyonun ekonomik büyüme üzerindeki etkisini pek çok çalışmaya konu olmuştur. Enflasyonun ekonomik büyüme üzerinde nasıl ve hangi faktörler aracılığıyla etki yaptığı incelendiğinde ekonomideki yapısal sorunların, cari açık ve bütçe açıkları nedeniyle meydana gelen kur -enflasyon- faiz- döngüsünün ve bu döngü yoluyla harekete geçen şoklar ve oluşan belirsizliklerin öne çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla, bu faktörler nedeniyle enflasyonun ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediği gözlemlenmektedir. Özellikle yaşanan yüksek veya hiperenflasyon dönemleri, ekonomilerde istikrarsızlığı artırmakla birlikte ülkede yatırım harcamalarının azalmasına, risk priminin artması nedeniyle yatırım maliyetlerinin yükselmesine, faiz dalgalanmaları ile yatırım kararlarının olumsuz etkilenmesine ve yerli ve yabancı yatırımcıların para politikasının yönü hakkındaki güveninin ortadan kalkmasına neden olabilir.

Dolayısıyla, enflasyonun ekonomik büyüme üzerindeki olası olumsuz etkilerini azaltmak için başta yapısal olarak öne çıkan sorunların çözüme kavuşturulması öncelikli hedefler olmalıdır. Bu hedeflerden öne çıkanlar ise cari açığın düşük seviyelerde kalmasının sağlanması, düşük bütçe açıklarının hedeflenmesi, dış finansman ihtiyacının azaltılması için tasarrufların artırılması, sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanması ve enerjide dışa bağımlılığın azaltılması şeklinde ifade edilebilir

Prof. Dr. Seyfettin ERDOĞAN

Seyfettin Erdoğan, ilk ve orta öğrenimini Ağrı'da tamamladıktan sonra 1992 yılında Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesini bitirdi.

1999 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Politikası Anabilim Dalı'nda doktorasını tamamlamış ve 2005 yılında makro iktisat alanında doçent unvanını almıştır. Ulusal ve uluslararası düzeyde çok sayıda bilimsel

yayını olan Erdoğan, aynı zamanda kırka yakın ar-ge ve sosyal sorumluluk projelerinde yürütücülük görevi üstlenmiştir. İslam iktisadı alanında da bilimsel çalışmalar yapan Prof. Dr. Seyfettin Erdoğan, International Congress of Islamic Economy Finance and Ethics isimli Kongrenin düzenleme kurulu başkanıdır.

Faiz – Enflasyon ilişkisi: Seçilmiş Ülke Örnekleri Üzerine Bir İnceleme

Yüksek enflasyon deneyimi yaşamış ülkelerde fiyat istikrarı tesis edildiğinde enflasyonist baskıları tetikleyecek uygulamalardan uzak durmak gerekmektedir. Türkiye gibi ülkelerde yüksek faizler enflasyonist süreçleri besleyen en temel değişkenlerden birisidir. Faizlerin artması maliyet artışı olarak değerlendirildiğinden beraberinde fiyat artışlarını getirmektedir. Dolayısıyla parasal otorite piyasa faiz oranlarını artıracak kararlar konusunda temkinli bir duruş göstermelidir. İktisadi konjonktür gerekçe gösterilerek artırılan faiz oranlarını makro ekonomik dengeleri sarsmayacak düzeylere geri çekmek hayli güçtür.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin yanısıra seçilmiş ülkelerde faiz – enflasyon ilişkisini 1980 – 2018 dönemi için incelemektedir. Elde edilen sonuçlar esas alınarak faiz - enflasyon ilişkisi üzerine değerlendirmelerde bulunacak ve politika önerileri tartışılacaktır.

II. OTURUM 11.30-13.00

İslam İktisadı Açısından Bankacılık ve Merkez Bankacılığı

Oturum Başkanı: *Prof. Dr. Sabri Orman* / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

İslam İktisadı Açısından Merkez Bankacılığı

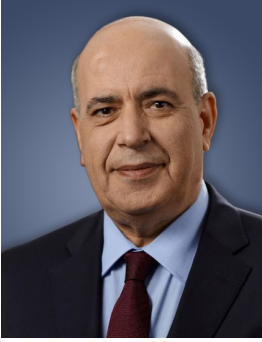
Prof. Dr. Necdet Şensoy / İstanbul Ticaret Üniversitesi

Merkez Bankalarının Faizsiz Bankacılık Sistemi ile İlişkileri

Dr. Fatih Kazancı / Kuveyt Türk Katılım Bankası

İkili Bankacılık Sisteminde Banka Kredi Kanalı: İslami Bankalar Ne Kadar Duyarlı?

Prof. Dr. Ahmet F. Aysan / İstanbul Şehir Üniversitesi

Prof. Dr. Sabri ORMAN

1948 yılında Adıyaman'da doğan Prof. Dr. Sabri Orman, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdikten sonra 1980 yılında anılan Fakültede Öğretim Görevlisi olarak göreve başladı ve bir yıl sonra aynı Fakülteden iktisat dalında doktora programını tamamladı. 1982 yılı sonunda yardımcı doçent olarak Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümüne geçti. Aynı bölümde 1986 yılında doçent, 1993 yılında profesör oldu ve 2003 yılında emekliye ayrıldı.

1989-1990 ders yılında London School of Economics and Political Science'da araştırmacı (Research Scholar) olarak çalışmalar yaptı. 1992-1994 yılları arasında Malezya'da International Islamic University, İktisat Bölümünde, 1995-1997 ve 2002-2006 yılları arasında yine aynı ülkede International Institute of Islamic Thought and Civilization'da iktisat profesörü olarak görev yaptı. 2007-2009 yılları arasında İstanbul Ticaret Üniversitesinde Rektör Yardımcılığı ve 2009-2011 yılları arasında aynı üniversitede Rektörlük görevlerinde bulundu. Sabri Orman'ın üçü telif, altısı edisyon ve ikisi tercüme olmak üzere on bir adet kitabı ve çok sayıda makalesi bulunmaktadır. Prof. Dr. Sabri Orman 2011-2019 yılları arasında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Banka Meclisi Üyesi olarak görev yapmış, halen İstanbul S. Zaim Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi İslam Ekonomisi ve Finansı bölümünde çalışmaktadır.

Prof. Dr. Necdet ŞENSOY

1954 yılında Gerze’de doğan Prof. Dr. Necdet Şensoy, 1972 yılında Samsun Maarif Koleji’ni, 1977 yılında İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisini bitirdi. Aynı Akademi Muhasebe Bölümünde yüksek lisansını, Marmara Üniversitesinde doktorasını tamamladı. 1994 yılında Doçent, 2002 yılında da Profesör unvanını aldı.

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İngilizce İşletme Muhasebe ve Finansman Ana Bilim Dalında Öğretim Üyesi olarak çalıştı. İstanbul Ticaret Üniversitesinde Rektör Yardımcısı olarak görev yaptı. 1 Mayıs 2004 tarihinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Denetleme Kurulu Üyeliğine seçilen Prof. Dr. Necdet Şensoy, 7 Aralık 2006 tarihinden itibaren Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Banka Meclisi Üyesi olarak görev yapmaktadır. Prof. Dr. Necdet Şensoy, 2015 yılında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Banka Meclisi Üyeliğine tekrar seçilmiştir. Mayıs 2018 itibarıyla TCMB’de görev süresi sona eren Necdet Şensoy, İstanbul Ticaret Üniversitesi İşletme Fakültesi’nde öğretim üyeliği yanında İslam Ekonomisi ve Ekonomik Sistemler Uygulama ve Araştırma Merkezi müdürlüğünü de yürütmektedir.

İslam İktisadı Açısından Merkez Bankacılığı

Her ne kadar başlığımız islam iktisadı açısından merkez bankacılığı ise de günümüzde hayat bulan ve faaliyet gösteren islami finansal kuruluşlar açısından merkez bankasını ele almak daha somut verilere dayalı çalışma imkanı verecektir. Merkez Bankaları dünyada bankaların gözetim ve denetimi ile para politikasının aynı çatı altında veya ayrı ayrı yürütülebildiği iki modelde faaliyet göstermektedirler. Konumuz açısından bakıldığı zaman bu iki işlevin ayrı incelenmesi amaca daha uygun görünmektedir. Bankaların gözetim ve denetimi denildiği zaman, düzenleyici kuruluşların (i.e. BDDK) islami finansal kuruluşlara yüklediği yükümlülükler ve sorumluluklar ele alınabilir. Para politikası konusunda ise, merkez bankalarının özellikle ekonominin likidite düzeyini kontrol ederken kullandığı yöntem ve araçların islami finansal kuruluşlara etkisi önem kazanmaktadır. Bankaların

gözetim ve denetimi kapsamında islami finansal kuruluşların konvansiyonel bankalarla aynı ekonomide faaliyet gösteriyor olmaları nedeniyle benzer yükümlülükleri yerine getirmeleri gerekmektedir. Bunların başında sermaye yeterliliği ve likidite yükümlülükleri gelmektedir. Konvansiyonel Bankalar için düzenlemeler geliştiren Uluslararası Hesaplaşmalar Bankası (BIS)'in Basel komitesi gibi çalışan İslami Finansal Hizmetler Kurulu (IFSB) standartlar yayınlamaktadır. Bu kapsamda yüksek kalitede likit varlık (HQLA) sayılacak islami finansal araçlara ihtiyaç bulunmaktadır. Devletlerin çıkardığı egemen sukuklar yanında, Uluslararası İslami Likidite Yönetim Şirketi'nin (IILM) çıkardığı kısa süreli sukuk bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Merkez bankalarının ekonomideki likiditeyi yönlendirmeleri ve islami finansal kuruluşların likidite yönetimlerindeki etkisi incelendiğinde, merkez bankalarının fonlama aracı olarak kullandığı açık piyasa işlemleri arasında bulunan geri alım vaadiyle satış ve geri satım vaadiyle satış yöntemlerinin dayandığı finansal aracın faiz unsuru taşımaması gerekmektedir. Devlet hazinelerinin çıkardığı varlığa dayalı egemen sukuk, bu konuda bir çözüm olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde katılım bankaları T.C. Hazine'nin TL cinsinden çıkarmış olduğu kira sertifikalarını getirerek fon temin edebilmektedirler. İslam iktisadı açısından merkez bankacılığına, islam iktisadının makro açıdan paraya bakışı, paranın ekonomideki işlevi, borç konusuna yaklaşımı olarak yaklaştığımızda ise, faizsiz bir ekonomide parasal genişleme veya sıkı para politikası araçlarının neler olacağı, bunların enflasyon ve işsizlik üzerindeki etkileri incelenmelidir.

Dr. Fatih KAZANCI

Lisans eğitimini 1993 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde birincilikle tamamlayan Kazancı, yüksek lisans eğitimini 1997 yılında yine aynı üniversitede araştırma görevlisi kadrosunda tamamlayarak yüksek mühendis unvanını almıştır. İkinci yüksek lisans eğitiminin İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde Uluslararası Finans ve Katılım Bankacılığı alanında 2014 yılında tamamlayan Kazancı, 2019 yılında İstanbul Sabahattin Zaim

Üniversitesinde İslam Ekonomisi ve Uluslararası Finans Bilim dalında “Merkez Bankalarının Faizsiz Bankalar Üzerindeki İşlev ve Etkileri: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Örneği” adlı teziyle doktorasını tamamlayarak doktor unvanını almıştır. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.’de Dış Ticaret ve Hazine Operasyonları Departmanında Yönetici olarak görev yapmakta olan Kazancı, aynı zamanda İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Uluslararası Ticaret ve Finans bölümünde ders vermektedir. Kazancı’nın temel çalışma alanları; İslam ekonomisi ve finansı, uluslararası bankacılık, banka hazine ürünleri, sermaye piyasaları, merkez bankacılığı ve katılım bankacılığıdır.

Merkez Bankalarının Faizsiz Bankacılık Sistemi ile İlişkileri

Dünya genelinde faizsiz bankaların, sistem içerisine girmesiyle birlikte bazı merkez bankaları, hem konvansiyonel hem de faizsiz bankacılık sistemini kontrol etmeye başlamışlardır. İkili finansal sisteme sahip ülkelerin hemen hepsinde konvansiyonel bankacılık kesimi bankalararası organize para piyasasında işlem yapma imkânına sahiplerdir. Oysaki bu ülkelerin çoğunda faizsiz bankacılık kesimine bu imkân sunulmamış olup, faizsiz bankalar genellikle kendi aralarında tezgâh üstü piyasalarda işlem yapmaktadırlar. Konvansiyonel ve faizsiz bankalar arasındaki sektörel ayrım, özellikle faizsiz bankaların sayıca az olduğu ülkelerde likit para piyasalarının işleyişini ve gelişimini de engellemektedir.

Eğer bir ülkede konvansiyonel bankacılık sistemi, faizsiz bankacılık sistemine göre daha fazla gelişmişse merkez bankasının belirlediği faiz oranı mutlaka faizsiz bankaların kullandığı fon (kredi) oranları üzerinde de etkili olmaktadır. Çünkü faizsiz bankalar, fon

kullandırırken piyasa şartlarının ortalamasına yakın bir oranda teklifte bulunmak zorunda kalmaktadırlar. Her iki sisteme aynı parasal politikaların ve oranların uygulanması, faizsiz bankacılık sektörü üzerinden de merkez bankasının belirlediği faiz oranının piyasaya yansımaya yol açmaktadır.

Türkiye’de katılım bankaları, seksenli yıllarda faizsiz finans kurumları adıyla sisteme dâhil oldukları hâlde TCMB, APİ çerçevesinde “repo” işlemlerine katılım bankalarının “geri satım vaadiyle alım” adı altında girmesine ancak 2013 yılında izin vermiştir. Geç likidite penceresi repo işlemlerine katılım imkânı ise ancak 2016 yılı ortalarında gerçekleşmiştir. TCMB, günümüzde depo işlemlerine ise katılım bankalarını dâhil etmemiştir.

Prof. Dr. Ahmet F. AYSAN

1999 yılında Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümünden mezun oldu ve University of Maryland College Park'ta 2001 yılında yüksek lisansını, 2005 yılında doktorasını tamamladı. 2008 yılında doçent oldu. Dünya Bankası, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Oxford Analytica'nın da aralarında bulunduğu kurumlara danışmanlık yapan Aysan, 2005-2011 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümü tam zamanlı

Öğretim Üyesi olarak görev yaptı. A. F. Aysan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Meclis Üyeliği ve Para Politikası Üyeliği, Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi ve Ekonometri Merkezinde Başkan Yardımcılığı, G-20 Finansal Güvenlik Uzmanları Grubu Üyeliği, TÜBİTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Destek Grubu Danışma Kurulu Üyeliği ve Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programında ekonomi alanında Ülke Uzmanlığı görevlerini yürütmüştür. Ahmet Faruk Aysan İstanbul Şehir Üniversite'sinde iktisat profesörü olarak çalışmakta ve İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi Dekanlığı görevini yürütmektedir. Uluslararası finans, makroekonomi, ekonomi politik, bankacılık ve finans konularında uzmanlaşan Aysan, birçok uluslararası derginin Yayın Kurulu ve Danışma Kurulu üyesidir. Akademik dergilerde yayımlanmış çok sayıda makalesi bulunan A. F. Aysan, Boğaziçi Üniversitesi Vakfı yayın ödülleri ve akademik teşvik ödülleri, Middle East Economic Association tarafından verilen İbni Haldun Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri üzerine yazılan en iyi makale ödülünü aldı. A. F. Aysan ayrıca London School of Economics and Political Sciences (LSE) European Institute bünyesinde kurulan Contemporary Turkish Studies kürsüsünde danışma kurulu üyeliğini görevinde bulunmuştur. A. F. Aysan İstanbul Şehir Üniversitesi İşletme ve Yönetim Fakültesi Dekanıdır.

İkili Bankacılık Sisteminde Banka Kredi Kanalı: İslami Bankalar Ne Kadar Duyarlı?

Türkiye'deki İslami ve konvansiyonel bankalarda, mevduat ve kredilerin faiz oranlarındaki hassasiyet bu çalışmada incelenmiştir. Banka kredi kanalının İslami bankalarda bilhassa etkin olduğuna kanaat getirilmiştir. Konvansiyonel ve İslami bankalardaki etki tepki,

İslami bankalardaki mevduat sahiplerinin faiz oranlarındaki değişikliklere karşı konvansiyonel bankalara kıyasla çok daha hassas olduklarını ortaya koymaktadır. Mevduat fonlarına duyulan büyük bağımlılığın yanı sıra İslami bankaların mevduat oranlarındaki durgunluğun, para politikası fırsat maliyetini katlanılamaz bulan mevduat sahiplerini cezbedebilmek için bankalara engel olduğu sonucuna varılmıştır. Kredi tarafına bakıldığında, sıkı para politikalarının İslami Banka kredilerini çok daha ciddi bir küçülmeye yönelttiğini ima eden benzeri sonuçlarla karşılaşılmıştır. Bu da İslami bankaların kobi finansmanına olumlu yaklaştığını göstermektedir. Dolaşımdaki para ile enflasyon şokları arasındaki benzeri ilişki incelendiğinde İslami bankaların kobi kredilerinin döngüsel doğasına daha geniş bir yanıt verdiği görülmüştür.

III. OTURUM 14.30-16.00

Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve Yeni Modeller

Oturum Başkanı: *Prof. Dr. İbrahim G. Yumuşak* / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Global Perspektiften Rotatif Tasarruf ve Kredi Uygulaması: Kitle Fonlamanın Tasarrufa Dayalı Finans ile İhyası

Doç. Dr. Yusuf Dinç / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Girişim Sermayesi Modelinin Katılım Bankacılığına Adaptasyonu

Dr. Zafer Demir / Türk Eximbank A.Ş.

Vekâlet Yönteminin Türkiye’de Uygulanabilirliği

Dr. M. Kürşat Öztürk / Türkiye Finans Katılım Bankası

Prof. Dr. İbrahim Güran YUMUŞAK

1969 yılında Çanakkale/Çan'da doğmuş, ilk ve orta öğrenimini Biga'da tamamlamıştır. İstanbul Üniversitesi İktisat Bölümü'nü 1992 yılında bitirmiştir. Yüksek lisansını 1995 yılında İ.Ü. İktisat Politikası Anabilim Dalı'nda, doktorasını ise 2000 yılında İ.Ü. İktisat Anabilim Dalı'nda "Beşeri Sermaye Teorisi ve Beşeri Sermayenin İktisadi Gelişmedeki

Rolü" başlıklı teze tamamlamıştır. 1996-2011 yılları arasında Kocaeli Üniversitesi'nde çalıştıktan sonra İstanbul Medeniyet Üniversitesi'ne geçmiş, kısa bir süre United Nations University Maastricht Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology'te misafir öğretim üyesi olarak araştırmalarda bulunmuştur. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Genel Sekreteri ve Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi'nin editörüdür. Bilgi ekonomisinin yanı sıra Türkiye ekonomisi ve İslam ekonomisi alanında yayınları bulunmaktadır. 2015 yılından itibaren İstanbul S. Zaim Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi'nde Dekan olarak görev yapmaktadır.

Doç. Dr. Yusuf DİNÇ

2007 yılında Albaraka Türk Katılım Bankası'nda katılım bankacılığı kariyerine başlamıştır. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı Gölge Bankacılıktan Regüler Bankacılığa Geçiş: Özel Finans Kurumları Örneği" başlıklı tezle doktorasını tamamlamıştır. 2015 Yılında Duke Üniversitesine katılmış 2016-2017 yılları arasında Trakya Üniversitesi'nde yardımcı doçent olarak görev yapmıştır. İslami finans, bankacılık ve gölge bankacılık konularında çok sayıda kitap, makale ve yayını bulunmaktadır. Aynı zamanda faizsiz finans alanında ulusal ve uluslararası projelerin yürütücülüğünü gerçekleştirmiştir. 2017 yılından bu yana İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslam İktisadı ve Finansı İngilizce Bölümü öğretim üyesidir. Halen bir dizi finansal kuruma ve kuruluşa danışmanlık yapmaktadır.

Global Perspektiften Rotatif Tasarruf ve Kredi Uygulaması: Kitle Fonlamanın Tasarrufa Dayalı Finans ile İhyası

Modern algı finansal sistemin merkezine çoğu ekonomi için bankaları yerleştirmektedir. Hatta tasnif bakımından banka ve banka-dışı kurumlar şeklinde ayrıştırılsa da finansın temel teorisi cari bankacılık uygulamasının artık merkez model olarak ele alınamayacağını gösterir. Bu değerlendirmenin temel argümanı risk paylaşımı ve riskin tabana yayılması ilkesi ile tasarlanan finansal modelin bugün büyük oranda risk transferi hüviyetine bürünmüş olmasıdır. Rotatif tasarruf ve kredi uygulaması ilk yazılı sözleşme bakımından 12.yyla ve uygulama bakımından yüzün üzerinde ülkeye yayılmış merkezi asıl temsil eden model olarak görülebilir. Türkiye'de ilk kurumsal uygulamasını Memleket Sandıkları ile tecrübe etmiş olan rotatif tasarruf ve kredi tatbiki, yeni gelişen kurumların tasarrufa dayalı finans uygulamaları ile global bir fenomene dönüşmüş durumdadır. Kitle fonlamanın risk paylaşımı perspektifinden yeniden ihyası olarak ele alınabilecek olan model perakendeden kurumsala farklı çözümler üretebilecek yapısı ve global uygulamaları ile birçok ekonomide genel geçer durumundadır. Rotatif tasarruf ve kredi uygulaması Smith'in öngördüğü ve Modigliani-Miller'ın "sürtünmesiz piyasa" olarak adlandırdığı ideal para piyasasının tek örneği olarak da ele alınabilir. Elbette Türkiye uygulamasında sürtünmeyi ortadan kaldıran aracılığın tasfiyesi değil modelin faizsiz uygulamasıdır.

Bu çalışmada öncelikle finansın temel teori yapısı ve sapmalar ele alınmıştır. Devam eden bölümlerde kitle fonlaması fikri tartışılarak rotatif tasarruf ve kredi uygulamaları global perspektiften incelenmiştir. Böylece uygulamanın var olduğu ülkeler, tespit edilen kurumlar, dijital hizmet veren yapılar, ulaşılabilen sayı ve büyüklükler paylaşılmıştır. Son bölümde Türkiye uygulamasına yer verilerek daha önce geliştirilen iş modeli üzerine ileri analizler yapılmıştır. Son bölümde ise kurum ve düzenleyiciler açısından politika önerilerine yer verilmiştir. Politika nerileri pazar geliştirmeden çeşitli fon toplama ve ihraç imknlarına ilişkin stratejiler ve makro çıkarımlar içermektedir. Bu alışma küresel ölçekte en kapsamlı araştırma olmasının yanında Türkiye’de ilk niteliğindedir.

Dr. Zafer DEMİR

Lisans eğitimini 1998 yılında Çukurova Üniversitesi İşletme (İng) bölümünde tamamlamış, 2013 yılında İstanbul Şehir Üniversitesi İşletme Yüksek lisans eğitimi almıştır. Daha sonra 2014 yılında başladığı İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Uluslararası Finans doktora programını 2019 yılında tamamlamıştır. İş hayatına 1999 yılında Faisal Finans Kurumu bünyesinde İslami Bankacılık alanında kariyerine başlamıştır. 2016 yılına kadar Katılım Bankacılığı kapsamında mali analiz, kredi tahsis, şube pazarlama, şube müdürü olarak farklı görevlerde bulunmuştur. 2016 yılından bu yana Ekonomi Bakanlığı bünyesinde bulunan Eximbank'ta yönetici olarak görevini sürdürmektedir. Doktora tez çalışmasını Girişim Sermayesi ve Katılım Bankacılığına entegrasyonu konusunda yapmış olup, bu alanda yayın ve makale çalışmaları sürmektedir.

Girişim Sermayesi Modelinin Katılım Bankacılığına Adaptasyonu

KOBİ'ler ülkemizdeki toplam girişimlerin %99'unu temsil eden ve Türkiye ekonomisinin bel kemiğini oluşturan ekonomik yapıyı ifade etmektedir. Toplumsal refahın sağlanması ve istikrarlı bir şekilde sürdürülmesi için KOBİ'ler büyük öneme haizdir. Ülke istihdamının, yatırımlarının ve üretimin ana kaynağını oluşturan bu işletmeler, aynı zamanda refahın bölgelere homojen olarak yayılması için önemli bir rol üstlenmektedir. KOBİ'lerin ekonomik sistemde varlığını sürdürmesi ve yatırım gerçekleştirerek aktif varlıklarını büyütmesi için alternatif finans yöntemlerine ihtiyaç duyduğu yadsınamaz bir gerçektir. Girişim Sermayesi yaklaşımı, küçük işletmeler ve yeni girişimcilerin özellikle kuruluşlarının ilk yıllarında borçlanma yerine ortaklık ve sermaye girişine dayalı bir fon kaynağına ulaşabilmesi, onların finansal sorunlarına uzun vadeli olarak çözülmesine yönelik en makul yaklaşımlardan biri olarak değerlendirilebilir.

Orta ve uzun vadeli ortaklık yaklaşımı ile riskin birlikte paylaşıldığı girişim sermayesi yaklaşımının KOBİ'lerin ihtiyaç duyduğu finans modeli olabilecek niteliklere sahip olduğu ifade edilebilir. Girişim sermayesi fonları, temel işleyişi ve finans tekniği ile

İslami finans prensiplerine ve normlarına uyumlu bir modeldir. Bu modelle, tasarrufların sadece sabit getirili murabaha yöntemiyle değil dolaylı ticari ortaklık kazancı şeklinde değerlendirilmesi suretiyle ülkemizdeki faiz hassasiyeti taşıyan âtıl fonlarında sisteme dâhil edilmesi ve yapılan girişimler ile KOBİ'lere finansal destek sağlanarak refahın farklı toplum kesimlerine dağıtılması mümkün olabilecektir. Böylelikle üretim ve büyüme kazancı doğuracak, artan kazanç yeni yatırımları ve dolayısıyla yeni üretilere kaynak sağlayarak reel bir fayda sağlanabilecektir.

Girişim sermayesi fonlarının İslami finans ilkelerine uyumu dikkate alındığında büyük büyüme potansiyeli taşıyan katılım bankaları aracılığı ile sistemin etkin bir şekilde hizmet verebileceği ifade edilebilir. Katılım bankaları tarafından aktive edilerek ekonomiye doğrudan destek sağlayacak girişim sermayesi fonları hem fon sahipleri, hem girişimciler ve hem de katılım bankaları için önemli katkılar sağlayacaktır. Katılım bankaları tarafından başarılı biçimde uygulama potansiyeli taşıyan bu model, toplumun refahı ve ülke ekonomisinin gelişmesine doğrudan katkı sağlamanın yanı sıra KOBİ'lerin sermaye ihtiyacına da önemli ölçüde çözüm olacaktır.

Dr. M. Kürşat ÖZTÜRK

Dr. M. Kürşat Öztürk 1979 yılında Erzurum'un Oltu ilçesinde doğdu. Dokuz Eylül Üniversitesinden 2000 yılında mezun olduktan sonra askerlik hizmetini tamamlayarak, 2002 yılında Family Finans Kurumu A.Ş.'de İç Kontrol Merkezi Başkanlığı'nda Denetçi Yardımcısı olarak göreve başladı. Çalışma döneminde denetim/kontrol birimi personeli olarak Krediler, Bankacılık İşlemler, Muhasebe ve Resmi Raporlama servislerinde kontrol faaliyetlerinde bulundu. Eğitimci sıfatıyla Operasyonel Risk, Risk Kontrol Matrislerinin Hazırlanması ve Kambiyo Senetleri alanlarında eğitim verdi. 2015 yılında aynı bankada Uyum Başkanlığı bünyesinde yönetici olarak görevime devam etmektedir. Uyum Başkanlığı'nda, kambiyo mevzuatı, kişisel verilerin korunması mevzuatı, bankacılık mevzuatı, vergi mevzuatı, kara paranın aklanması mevzuatı dâhil olmak üzere; yasal düzenlemelere uyum, aksiyon takip, üst yönetime raporlama faaliyetlerini yönetmektedir. 2014 yılında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslami Finans alanında doktora programına dâhil oldu ve 2019 yılında "Vekâlet Yönteminin İslami Finanstaki Yeri ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi" başlıklı tezle mezun oldu. Evli ve bir çocuk babasıdır.

Vekâlet Yönteminin Türkiye'de Uygulanabilirliği

Ülkeler için ekonomik büyümenin en önemli faktörlerinden biri, yatırımları finanse etmek üzere gerekli sermayeyi toplamaktır. Finansal sistemin içinde önemli bir yer tutan bankaların en önemli fonksiyonu tasarruf sahiplerinin fonlarını yatırımcıların kullanımına sunmasıdır. Konvansiyonel bankacılık ve finans alanındaki gelişmelere paralel olarak İslami açıdan faaliyet gösteren finansal kurumlarda ve ürünlerde artış görülmekle birlikte, İslami bankacılığın küresel finans sektörü içerisindeki payı yüzde 2'nin altındadır. İslami finansın toplam aktif büyüklüğü dünya genelinde 2.190 milyar USD iken, Türkiye'de 64 milyar USD civarındadır. 2023 yılında bu rakamın 3.800 milyar USD olması beklenmektedir. İslami bankacılıkta finansman yöntemlerinden biri de vekâlet sözleşmesidir. Yatırım vekâleti, AAOIFI tarafından bir şahsın sahibi olduğu sermayeyi ücret karşılığında ya da ücretsiz olarak işletmesi amacıyla bir başkasını yetkilendirmesi şeklinde açıklanmaktadır.

Yatırım neticesinde elde edilmesi beklenen tahmini kâr oranı en başta belirlenmektedir. Bu aracılık işlemi sonucunda banka komisyon ya da belli bir oranda gelir elde etmektedir. Banka başta belirlenen tahmini kâr oranından fazla kâr elde ederse, bu fazlalık kısmını sözleşmeye bağlı kalarak vekil ücreti olarak alabilmektedir. Bu belirlenen orandan yüksek kâr sadece aracı kuruluşa da kalabilir veya iki taraf arasında pay da edilebilir, bu durum tamamen sözleşmeye bağlı olarak değişmektedir. Ancak yatırımdan zarar edilmesi durumunda ise vekilin ağır kusur veya ihmali yoksa zarardan sermaye sahibi sorumludur. Yatırım neticesinde zarar elde edilmesi durumunda sermaye sahibi zararı üstlenmekte birlikte, vekil sözleşme hükümlerine göre ya önceden belirlenen vekâlet ücretini tahsil etmekte ya da herhangi bir ücret alamamakta, ancak her halükârda zarar tazmininden muaf tutulmaktadır. Türkiye’de özellikle katılım bankaları tarafından kısa vadeli ve yurtdışı kaynaklı fon temini amacıyla kullanılan ‘vekalet’ ürününün, henüz yeteri kadar uygulama alanı bulmadığı veya uygulansa dahi kısıtlı bir düzeyde olduğu ve uygulanan kısmının ise doğru olarak sisteme entegre edilmediği gözlemlenmektedir. Dünyada “wakala deposit” veya “wakala investment” adı altında sunulan bu ürün, ülkemizde “Yatırım Vekâleti” ismiyle sadece kurumsal müşterilere sunulmaya başlanmıştır. Eylül 2019 itibarıyla Türkiye’de katılım bankalarının fon toplamı büyüklüğü 190 milyar TL iken, vekâlet yöntemi ile toplanan fonlar bu rakamın yaklaşık %9 unu oluşturmaktadır. ‘Vekâlet’ yönteminin, birey bazında fon sahiplerinin atıl fonlarının ekonomiye kazandırılması açısından faizsiz bankacılık alanında katma değer oluşturacağına düşünülmektedir. Bunun için küresel ölçekte ortak bir raporlama yapısının tesis edilmesi; Türkiye’de ise mevzuat altyapısının daha sağlıklı bir şekilde oluşturulması, küresel ölçekte uygulamaların yakından takip edilerek genel ilke ve standartlara uygun finansal hizmetlerin verilmesi beklenmektedir.

IV. OTURUM 16.30-17.30

Türkiye Ekonomisi için İslami Finans Politika Önerileri

Oturum Başkanı: *Prof. Dr. Arif Ersoy* / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Türkiye’de İslami Finansın Kurumsallaşması

Prof. Dr. Turan Erol / İstanbul S. Zaim Üniversitesi

Zekâtın Kurumsallaşması ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Mahmut Bilen / Sakarya Üniversitesi

Türkiye’de İslami Finansın Gelişiminde Mevzuatın Yeri ve Önemi

Prof. Dr. Servet Bayındır / İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Arif ERSOY

1948 yılında Çorum'da doğdu. Orta Öğrenimi Çorum'da tamamladı. 1973 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. İngiltere'de Leeds Üniversitesi'nde mastır derecesini aldı. 1977-1994 yılları arasında Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde öğretim üyeliği görevinde bulundu. Çalışmaları daha çok “İktisadi Düşünceler”, “Yeniden Yapılanma” ve “İktisadi Sistemler” alanlarına yöneliktir. Çalışmalarının bir kısmı başta İngilizce olmak üzere, Almanca, Rusça, Çince ve Arapça'ya çevrilmiştir. Batı ve İslam Ülkelerinde düzenlenen çeşitli toplantılara katıldığı gibi 1990'lı yıllarda Rusya ve Orta Asya Ülkelerinde bilimsel ve istişare toplantılara katılmıştır. Çin'in Başkenti Pekin'de Çin Halk Üniversitesi'nde ziyaretçi araştırmacı olarak bir süre bulunmuştur.

27 Mart 1994 Mahalli Seçimlerde belediye başkanlığına Çorum'da aday olan Ersoy seçimi kazandı. 18 Nisan 1999 tarihinde yapılan Mahalli idareler seçiminde ikinci kez aday oldu ve seçildi. Bu görevi 27 Mart 1994- 8 Ağustos 2002 tarihleri arasında yerine getirmiştir. Bir süre Avrupa Konseyi Mahalli İdareler Kongresi üyeliğini yaptı. 1 Ocak 2015 tarihinde Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü Başkanlığı görevinde emekli oldu.

A. Ersoy, Eylül 2015'ten beri İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde öğretim üyeliği görevi yanında İslam Ekonomisi ve Finans Bölüm Başkanlığı ve Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü görevlerini deruhte etmektedir. İngilizce ve Arapça bilen Ersoy, iki çocuk babası ve beş torun dedesidir.

Prof. Dr. Turan EROL

1985 yılında Ekonomi Dalında Lisans, 1989 yılında Yüksek Lisans derecesi alan Erol, 1996 yılında Hollanda Tinbergen Institute/Erasmus Üniversitesinden Ekonomi Dalında Doktora derecesi almıştır. 1997- 2003 yılları arasında Başkent Üniversitesinde Doçent olarak öğretim üyeliği yapmış, ekonomi ve finans dallarında dersler vermiştir ve araştırmalarda bulunmuştur. 2003 yılında

TOBB en iyi Türkiye Ekonomisi araştırma ödülünü almıştır. Halen İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesinde Profesör kadrosundadır.

Kamu görevi olarak, 2003-2009 yılları arasında Sermaye Piyasası Kurulu Üyeliği, İkinci başkanlığı ve Başkanlık görevlerinde; 2009-2018 arasında ise Başbakan Başdanışmanı görevlerinde bulunmuştur.

Özel sektör görevi olarak, 2010 yılından beri THY ve iştirakleri, Aselsan gibi en gözde şirketlerimizde yönetim kurulu üyelikleri ve danışmanlık görevlerinde bulunmuştur.

Bu görevleri sırasında kamu ve özel sektör kurumları ve finans ve reel sektörlerin çalışma, karar alma ve düzenlenmesi süreçlerini yakından tanıma ve bunlara katılma fırsatı bulmuştur. Finans sektörü başta olmak üzere ulusal ve uluslararası kurumlarla birlikte organizasyonlar ve ortak çalışmalar yapma ve temsil etme fırsatı bulmuştur.

Türkiye’de İslami Finansın Kurumsallaşması

Yaşadığımız gerçekler, düzenleme konusunda daha pratik yaklaşım ve uygulamalar sergilememiz gerektiğini göstermektedir. Siyasi iradenin ve bürokrasimizin tüm iyi niyet, istek ve gayretlerine rağmen, finansal derinleşmede, fon kaynakları oluşturmada ve İstanbul Finans Merkezi gibi yeni cazibe alanları oluşturmada hedeflerin çok gerisinde kalmaya devam etmekteyiz. Bu hem nispeten daha iyi durumda olan Bankacılık sektöründe ve bilhassa sermayesi piyasaları ve bunların İslami uygulamaları için geçerlidir. Bu acı gerçekler, finansal sistem kurmada, düzenlemede ve yönetmede bugüne kadar olandan farklı bir yaklaşım içinde olmamızı gerektiriyor. Finansal düzenlememiz, diğer alanlarda

olduğu gibi aşırı kuralcı yani “rules-based” bir yaklaşım yerine ana prensiplerin bağlayıcı olduğu “principles-based” bir düzenleme yaklaşımı göstermeliyiz. Hem bankacılık hem de sermaye piyasalarının birlikte yükseldiği Malezya, İngiltere ve Amerika örnekleri, prensip-bazlı düzenleme yaklaşımının Kıta Avrupası’nda hâkim olan ve bizim örnek aldığımız kural-bazlı yaklaşıma göre daha iyi sonuçlar verdiğine inanmaktayız. Bütün riskleri bertaraf edecek bir düzenleme yaklaşımı maliyet-etkin olmaktan uzak olduğu gibi, amaca da hizmet edememektedir. Son dönemde yaşadığımız Çiftlik Bank gibi olumsuz deneyimler bizi aşırı düzenlemeci ve kontrolcü bir yaklaşıma yönlendirmemelidir. Üzerinde durmak istediğimiz ikinci önemli nokta da, gelişme potansiyeli olan toplumsal ve kültürel yönelimlerin risklerini minimize edici düzenlemelerle sisteme kazandırmada geç kalmamalıyız. 28 Şubat döneminde yaşadığımız Yeşil Sermaye diye bilinen deneyimler, İslami kimliği olan çok ortaklı pek çok şirketi haklı/haksız değişik nedenlerle adeta sistem dışına itmiş ve çok ortaklı sermaye birikiminde kalıcı hasarlara yol açılmıştır. Buradan çıkaracağımız en önemli ders, halkın yönelimlerini iyi takip edip “risk ve prensip bazlı” bir düzenleme yaklaşımı ile sisteme entegre etmektir. Güncel olması bakımından buna en iyi bir örnek “katılım finansmanı” veya “tasarruf havuzlarından” oluşan konut ve otomobil başta olmak üzere varlık edindirmeye yönelik Emin Evim, Katılım Evim vb. uygulamalardır. Bu ve benzer uygulamaların çok yakından takip edilip risk ve prensip bazlı bir yaklaşımda finansal sisteme entegre edilmesi önemli katkılar sağlayabilir.

Prof. Dr. Mahmut BİLEN

1969 yılında Ceyhan Adana'da doğan Mahmut Bilen, 1988 yılında girdiği İ.Ü. İktisat Fakültesi İktisat bölümünden 1992 yılında mezun oldu. Yüksek lisansını aynı Üniversitenin Sosyal Siyaset Programında 1994 yılında tamamladı. 2002 yılında “Devletin Ekonomide Değişen Rolü: Refah Devleti Ekseninde Bir Analiz” başlıklı tezi ile İktisat Doktora Programından mezun oldu. 2008-2010

yıllarında ABD’de University of Illinois at Urbana-Champaign’de doktora sonrası ziyaretçi akademisyen olarak görev yaptı.

Bilen, Sakarya Üniversitesi İktisat bölümüne 1993 yılında Arş. Gör. Göreve başladı. 2002 ile 2011 arasında aynı üniversitede yardımcı doçent görev yaptı. 2011 yılında iktisadi gelişme alanında Doçent olan Bilen, Ağustos 2016’dan itibaren Sakarya Üniversitesi İktisat bölümünde profesör oldu. Sakarya Üniversitesinde çeşitli idari görevler yürüten Bilen, halen Hukuk Fakültesi dekanlığına vekâlet yürütmektedir. Akademik araştırma alanı İktisadi gelişme olmak Bilen’in yayınlanmış çok sayıda eseri bulunmaktadır.

Zekâtın Kurumsallaşması ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme

Zekât, zengin Müslümanın Allah’ın rıza ve hoşnutluğunu kazanabilmek için, malının bir kısmını hak sahiplerine vererek ifa ettiği mali bir ibadettir. Zekât ibadetinin, Hz. Peygamber özelinde tarihsel sürecine bakıldığında, Medine döneminde farz kılınarak, diğer ibadetler arasında yerini aldığı görülmektedir. Hz. Peygamber ve Halifeler döneminde devlet eliyle, devletin zekât memurları tarafından toplanmış, ancak bu dönemden uzaklaştıkça, zekât-devlet ilişkisi gittikçe zayıflamış, tarihsel süreç içerisinde de bireysel olarak ifa edilmeye başlanmıştır. Osmanlı Devleti uygulamalarına bakıldığında da, bir kurumsallaşmanın olmadığı, vatandaşın zekât ibadetini doğrudan kendisinin yaptığı görülmektedir.

Günümüzde İslam ülkelerinde, toplumda sosyal adaleti temin etmeye yönelik çeşitli kurumsal gelişmeler olduğu bilinmektedir. İslam ülkelerinin bir kısmında zekât kurumunun yasal bir zemine kavuşarak cebir ile toplandığı görülürken, bir kısım ülkelere

ise, zekât kurumunun yasal zemine kavuştuğu ancak zekât yükümlülüğünün gönüllü olarak yapıldığı görülmektedir. Bu ülkelerde, zekât kurumlarında biriken fonların, yıllar içinde önemli bir artış eğilimi gösterdiği, yoksulluk ve gelir eşitsizliği ile mücadelede önemli bir finansman kaynağı olduğu görülmektedir. Ülkemizde ise, zekâtın yasal bir zeminde kurumsal bir yapıya kavuştuğu söylenemez. Hali hazırda ülkemizde gerek ibadetlerle ilgili problemlerin çözümünde, gerekse toplumun dini konularda bilgilendirilmesinde söz sahibi olan kurum Diyanet İşleri Başkanlığı'dır. Zekât kurumunun en kolay, en hızlı ve maliyetsiz olarak Diyanet İşleri Başkanlığı çatısı altında oluşabileceği dikkate alındığında, Diyanet personelinin zekâtın kurumsallaşması noktasında düşünceleri önem arz etmektedir. Bu çalışmada, zekâtın kurumsallaşmasına, Diyanet personelinin bakış açısı analiz edilmektedir.

Prof. Dr. Servet BAYINDIR

Erzurum, Uzundere, Dikyar Köyü'nde 1968 (resmi kayıtlarda 1965) yılında doğdu. İlkokulunu 1979'da Köyünde bitirdikten sonra, İstanbul'a gitti, Fatih, Hırka-i Şerif Kuran Kursu'nda 1982'de hafızlığını tamamladı. Orta kısmını dışarıdan verdiği Fatih İmam Hatip Lisesi'nden 1988 yılında mezun oldu ve aynı yıl Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne kaydoldu.

1993'te M.Ü. İlâhiyat Fakültesini, 2005'te ise Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. M.Ü.'de "Özel Finans Kurumlarının İslâm hukuku Yönünden Değerlendirilmesi" adlı teziyle Yüksek Lisansını (1995), "Faizsiz Bankacılık İşlemlerinin İslâm Fıkhi'ndaki Yeri" adlı teziyle de Doktorasını tamamladı (2004). MEB bursuyla sekiz aylığına Ürdün Üniversitesi'nde Arapça eğitimi aldı (2002-2003). Malezya Merkez Bankası bursuyla, Malezya'da INCEIF adlı enstitüde Certificate of Islamic Finance (CIFP) mastır programını tamamladı (2008-2010). İslam iktisadı ve finansı alanındaki çalışmaları ile 2008 yılında Doçent, 2014 yılında Profesörlük unvanını aldı. T.K.B.B.'nin düzenlediği "Katılım Bankacılığının Finans Sektörüne Getirdiği Yenilik ve Açılımlar" konulu Proje Yarışması'nda Birinci Derecede Mansiyon Ödülü ile ödüllendirildi (Mart 2009). MEB bünyesinde 1995-2001 yılları arasında yaklaşık altı yıl öğretmenlik yapan Servet Bayındır, 20018 yılı itibariyle halen Prof. Dr. unvanıyla İ.Ü. İlahiyat Fakültesi'nde İslam Hukuku ve İslam İktisadı ve Finansı alanında öğretim üyesi olarak görev yapmakta olup aynı zamanda İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde, İslam İktisadı alanında misafir öğretim üyesi olarak doktora dersleri vermektedir.

Türkiye'de İslami Finansın Gelişiminde Mevzuatın Yeri ve Önemi

İslami finansa ilişkin mevzuatın kapsamı oldukça geniştir. Çünkü bankacılık, sigortacılık, Para- Sermaye Piyasası kurum ve işlemleri, banka dışı finansal kurumlardan Bireysel Emeklilik Şirketleri (BES), Girişim Sermayesi Fonları(GSF), Gayrimenkul Yatırım Ortaklıları(GYO), Kitle Fonlaması(KF), Melek Yatırımcılık(MY), Finansal Kiralama Şirketleri(FKŞ), Finansman Şirketleri (FŞ) ve Tasarrufa Dayalı Finansal Kurumlar(TSFK)

bu mevzuatın ilgi alanına girer. Yasal düzenlemeler hiyerarşik bakımdan Kanunlar, Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK), Tebliğler, Kararlar, Yönetmelikler, Standartlar ve Mesleki Tanzim kararlarından oluşur.

Ülkemizde konuya ilişkin ilk yasal düzenleme bankacılık özelinde gerçekleşmiştir. Faizsiz bankacılığın ilk denemesi sayılabilecek olan Devlet Sanayi İşçi Yatırım Bankasının (DESİYB)'a ilişkin yasal düzenleme 14 Nisan 1975'teki kanun ve buna dayalı 11 Kasım 1975 tarihli KHK ile gerçekleşmiştir. Gerçekte birer banka olan Özel Finans Kurumları(ÖFK)'na ilişkin mevzuat, 16 Aralık 1983 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnâmesi ve buna dayalı Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının 25 Şubat 1984 tarihli Tebliği ile hayata geçmiştir. ÖFK'lar ilk kez 1998'de (3182 sayılı) Bankacılık Kanunu ile ilişkilendirilmiş, Aralık 1999 yılında ise çıkarılan 4389 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamına dahil edilmiştir. Bu kanuna dayalı olarak BDDK'nın 20 Eylül 2001 tarihindeki "Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliği bu alanda ilk kırılmayı oluşturmuştur; faturalı/ gerçek murabahadan borca/krediye dayalı faizli "murabaha"ya geçilmiştir. Bu kurumların "Katılım Bankası" olarak adlandırıldığı, kanun düzeyindeki en son gelişme ise 2005'teki 5411 sayılı bankacılık kanunu ile olmuştur. Bundan sonraki düzenlemeler BDDK ve TKKBB yönetmeliklerinde oluşur.

TKBB tebliği ile 2018 yılında Merkezi Danışma Kurulunun kurulması, BDDK'nın 18 Ekim 2018 tarihli "Tahmini Tahmini Kar Vaadli Yatırım Vekâletine Dayalı Katılma Hesabı", 25 Ocak 2019 tarihli "Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 14 Eylül 2019 tarihli "Faizsiz Bankacılık İlke Ve Standartlarına Uyuma İlişkin Tebliğ"ler 21 Aralık 2019 itibariyle ortaya çıkışından günümüze Katılım bankacılığı alanında mevzuat açısından gelinmiş nihai aşamadır. Doğal olarak her bir düzenleme ve değişikliğin sistemde önemli ölçüde etkileri olmuştur. Kritik nitelikte olanlar 2001'deki faturasız sisteme geçiş, 2005'te Bankacılık Kapsamına alınma ve 2018 deki yatırım vekâletine dair düzenlemedir.

Para ve sermaye piyasası ürünü olarak ilk yasal düzenleme 1984 çıkarılan Gelir Ortaklığı seneleri (GOS) ve Kar-Zarar ortaklığı Belgeleri (KOB) hakkında olmuştur. Bu kapsamda 1992 yılında Menkul kıymetleştirmeye zemin oluşturan yasa çıkmış, bunu 2009 yılında

Çıkarılan Gelire Endeksli Senetler (GES) takip etmiş ve süreç ilki 2010'da ikincisi ise 2013'te yayımlanan Kira Sertifikalarına ilişkin SPK Tebliği ile bugünkü halini almıştır. Banka dışı finansal kurumlardan katılım sigortacılığı hakkındaki ilk düzenleme Hazine müsteşarlığının 20 Eylül 2017 tarihinde gerçekleşmiştir. Günümüz itibariyle bu konudaki ilk ve son düzenlemedir. Finansal Kiralama mevzuata ilk kez ÖFK tebliği ile girmiştir. Daha sonra 2012 yılında ilk müstakil FK kanunu çıkmış, 2013 teki değişiklikle "Sat Geri Kirala" uygulaması eklenmiştir. Bireysel Katılım Sermayesi (Melek Yatırımcılık) ilişkin yönetmelik şubat 2013, Girişim Sermayesine ilişkin Ekim 2013, Kitle Fonlamasına ilişkin ise Ekim 2019 da çıkmıştır. Kamu Gözetimi ve Muhasebe Standartları Kurumu (KGK) Eylül 2019 da yayımladığı "Faizsiz Finans Muhasebe Standartları Kararı" ile yeni bir düzenleyici aktör olarak sisteme girmiştir.

Temas edilenlerden de anlaşıldığı üzere son yıllarda bu alanda hızlı bir değişim ve ilerleme yaşanmaktadır. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bt Dairesi Başkanlığınca yayımlanan beş yıllık XI. Kalkınma Planında, Faizsiz Finans başlığı altında ileriye yönelik doğrudan ve dolaylı düzeyde çok sayıda Faizsiz finansla ilgili politika maddesi yer almıştır. Cumhurbaşkanlığı 2020 Yılı Programında bu maddelerden bir kısmı programa alınmıştır. Bu durum faizsiz finans alanında mevzuat düzeyindeki yaşanacak gelişmeler açısından önümüzdeki yakın dönemin umut verici olduğunu göstermektedir.

